

III

Temat: Cesarstwo bizantyjskie.

Cesarstwo wschodniorzymskie jest również nazywane cesarstwem bizantyjskim lub Bizancjum. Nazwa ta pochodzi od dawnej greckiej kolonii, na której terenie wzniesiono Konstantynopol – stolicę cesarstwa. Cesarstwo wschodniorzymskie powstało w 395 roku wskutek podziału imperium Rzymskiego na część zachodnią i wschodnią, Na czele cesarstwa stał cesarz. Posiadał on nieograniczoną władzę. Ustanawiał prawa, które mógł dobrowolnie zmieniać. Uważano, że reprezentuje na ziemi Boga, dlatego oddawano mu niemal boską cześć.

Do największej świetności cesarstwa doszło w VI wieku w czasach panowania cesarza Justyniana I Wielkiego, Zdobyło wówczas część terytoriów dawnego Imperium Rzymskiego, w tym Italię, północną Afrykę, południową Hiszpanię, Sycylię.

Konstantynopol leżał na styku Europy i Azji nad cieśniną Bosfor łączącą Morze Czarne ze Śródziemnym. W czasach cesarza Justyniana liczył około pół miliona mieszkańców. Na wzór Rzymu zbudowano forum, akwedukty, hipodrom, pałac cesarski, liczne kościoły spośród których wyróżniała się Hagia Sofia. Ogromna budowla z charakterystyczną kopułą była przez prawie tysiąc lat największą chrześcijańską świątynią,

Bizantyjscy uczeni kontynuowali prace swoich greckich i rzymskich poprzedników. Na polecenie Justyniana zebrano i spisano przepisy prawa rzymskiego. W ten sposób powstał zbiór zasad prawnych zawierających łącznie ponad 4600 przepisów prawnych. Wiele z nich stało się podstawą obowiązujących dziś zasad prawnych.

Cesarstwo bizantyjskie przez stulecia musiało odpierać ataki wrogów na swoje granice. W 1453 roku ogromna armia Turków rozpoczęła oblężenie miasta. Konstantynopol atakowany był jednocześnie od strony lądu i morza. Był to kres istnienia cesarstwa. Według historyków wydarzeni to stanowi jedną z dat wyznaczających granicę między średniowieczem a czasami nowożytnymi.

Temat: Świat islamu

Arabowie byli ludem, który początkowo zamieszkiwał pustynny obszar współcześnie nazywany Półwyspem Arabskim. Pierwotnie Arabowie wyznawali różne religie politeistyczne. W ich wierzeniach szczególną rolę odgrywała miejscowość Mekka. Znajduje się w niej świątynia nazywana Kaabą, w której ścianę wmurowano Czarny Kamień. Jednym z mieszkańców Mekki był Mahomet. Około 610 roku zaczął głosić, że doznał objawień, które przekazał mu archanioł Gabriel. Mahomet ogłosił się wówczas prorokiem (wysłannikiem bożym) i zaczął twierdzić, że istnieje tylko jeden Bóg po arabsku Allah.

Jego wola przesądza o losach każdego człowieka. Obowiązkiem człowieka jest zupełne poddanie się woli bożej, po arabsku znaczy islam. Dlatego monoteistyczną religię stworzoną przez Mahometa nazywamy islamem, jej wyznawcy to muzułmanie.

Początkowo większość mieszkańców Mekki nie przyjęła islamu. Mahomet musiał nawet w obawie o swoje bezpieczeństwo uciec do pobliskiej Medyny. Wydarzenie to nastąpiło w 622 r. Po kilku latach Mahomet pokonał jednak przeciwników i jako zwycięzca powrócił do rodzinnej Mekki. Islam zaczął zaś zdobywać w szybkim tempie licznych wyznawców. Data ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny została uznana przez muzułmanów za początek nowej ery. Od tego wydarzenia wyznawcy islamu zaczęli liczyć lata.

Mahomet nie spisywał swoich nauk. Dopiero po jego śmierci zostały zebrane w Koranie, świętej księdze islamu. Według Koranu każdy pobożny muzułmanin powinien przestrzegać podstawowych zasad zwanych pięcioma filarami wiary. Pierwszy z nich to publiczne wyznanie wiary. Brzmi ono : Nie ma Boga oprócz Allacha, a Mahomet jest jego wysłannikiem. Pozostałe filary islamu to : regularna modlitwa odmawiana pięć razy dziennie, jałmużna, post i pielgrzymka do Mekki.

Przynajmniej raz w życiu każdy wyznawca Allacha powinien udać się do tego świętego dla islamu miejsca.

Zadanie domowe

Scharakteryzuj jaki był zakres władzy cesarza w Bizancjum.

Temat: Imperium Karolingów.

We współczesnej historiografii określenie używane jest w odniesieniu do epoki panowania dynastii Karolingów w Europie Zachodniej. Poprzednicy Karola Wielkiego stworzyli podstawę pod budowę imperium. Dziadek Karola – Karol Młot w bitwie pod Poitiers w 732 roku pokonał Arabów i zatrzymał ekspansję islamu w Europie. Następnie ogłosił się księciem Franków. Pepin Krótki czyli ojciec Karola Wielkiego w 751 roku koronował się na króla Franków. Obejmując władzę Karol Wielki władał obszernym państwem, które powiększył jeszcze o królestwo Włoch (774 r.), królestwo Sasów (782 r.), Królestwo Bawarów (788 r.) i tym samo jego państwo stało się największym w Europie.

Tytułem poświęcającym dokonania Karola Wielkiego było otrzymanie tytułu cesarza rzymskiego – uroczysta koronacja odbyła się w Rzymie 25 grudnia 800 r. przez papieża Leona III.

Monarchia Karola Wielkiego pod koniec jego panowania liczyła około milion kilometrów kwadratowych. W szczytowym okresie rozwoju obejmowała obszar dzisiejszych państw: Francji, Belgii, Holandii, Austrii, Szwajcarii, zachodnich Niemiec, północnych Włoch, Słowenii oraz północno-wschodnią część Hiszpanii.

Administracja w tak niezwykle rozległym państwie była niezwykle trudna. Utrzymany został funkcjonujący jeszcze za Merowingów podział na ziemie oraz powiaty, ale obok niego wprowadzono hrabstwa jako mniejsze jednostki terytorialnego zarządu, które podlegały urzędnikom mianowanym i odwoływanym przez władzę. Na kresach monarchii zorganizowano marchie, na czele których stanęli margrabiowie o szerokich kompetencjach wojskowych.

W celu utrzymania rozległego kraju w pokoju i bez buntów, Karol dysponował trzema środkami: hrabstwami, strukturą kościelną i siecią swych wasali. Dawnym królestwem Franków zarządzali reprezentanci króla, kierujący okręgami o mniejszej lub większej

powierzchni. Sieć kościołów i klasztorów była często pierwszymi placówkami struktury administracyjnej i ważnymi ośrodkami władzy.

W państwie karolińskim każdy wolny człowiek był zobowiązany do służby wojskowej, ale od połowy VIII wieku ciężka jazda z powodu upadku społecznego piechoty stała się "królową bitew", dlatego trzon armii stanowiła kasta wielkich właścicieli ziemskich. Karol Wielki ze swoim sztabem bardzo starannie przygotowywał każdą kampanię. Nie rozpoczynał żadnej, zanim nie zapoznał się z raportami zwiadowców, wysyłanych na terytorium nieprzyjaciela oraz nie przestudiował map, jakie udało się zebrać.

Stworzone przez Karola Wielkiego państwo nie przetrwało próby czasu. Stworzone za pomocą oręża nie miało - poza osobą władcy i religią chrześcijańską - żadnej wspólnej więzi. Utrzymało się po śmierci Karola jeszcze prawie 30 lat pod rządami najmłodszego syna Karola, Ludwika zwanego Pobożnym, który objął tron w 814 roku, zachowując tytuł cesarski.

Jednak Ludwik nie dorównywał ojcu zdolnościami i nie radził sobie ze wzrostem nastrojów separatystycznych oraz buntami. Sytuację komplikowały dodatkowo najazdy wikingów, Arabów oraz Węgrów.

Po śmierci cesarza Ludwika I, doszło do walk pomiędzy jego synami: cesarzem Lotarem I, Ludwikiem Niemieckim i Karolem Łysym. Zakończeniem sporu był traktat w Verdun, na mocy którego Królestwo Franków rozpadło się na część centralną, wschodnią i zachodnią, a tytuł cesarza otrzymał jego syn Lotar. Po śmierci Lotara w 855 jego najstarszy syn Ludwik II został cesarzem a jego śmierć spowodowała wygaśnięcie tej linii Karolingów. Część historyków uznaje za datę końca imperium 987 roku czyli rok śmierci Ludwika V Gnuśnego, ostatniego króla z dynastii Karolingów.

W realizacji dzisiejszego tematu oprócz informacji zawartych w podręczniku, platformie edukacyjnej MEN pomocna będzie analiza materiału audiowizualnego:

KALENDARZ HISTORYCZNY 28.I KAROL WIELKI - IMPERIUM

CHRZEŚCIJAŃSKIEJ EUROPY - <https://www.youtube.com/watch?v=IqMC5L667rY>

Zadanie domowe

Wyjaśnia, na czym polegał renesans karoliński.

Temat: Kształtowanie się ustroju feudalnego.

Feudalizm możemy określić jako ustrój społeczno-gospodarczo-polityczny rozpowszechniony w średniowiecznej Europie opierający się na systemie hierarchicznej zależności jednostek.

Warunki rozwoju właściwego feudalizmu powstały wraz z rozpadem cesarstwa rzymskiego i powstaniem niestabilnych państw barbarzyńskich. Nastąpił zanik pieniądza jako środka płatniczego, jego obieg został ograniczony do najbardziej rozwiniętych części dawnego imperium: Italii i Cesarstwa Bizantyjskiego. W tej sytuacji wzrosła ranga ziemi, jako jedynej pewnej formy posiadania.

Podstawą istnienia feudalizmu było rozdrobnienie władzy na szereg niewielkich seniorii – okręgów zgrupowanych wokół grodu, zamku, klasztoru, bądź innej instytucji, której naczelnik posiadał tzw. *bannus*, czyli pełnię władzy publicznej. Wokół seniorów grupowali się okoliczni wojownicy, z których później ukształtował się stan rycerski, stanowili oni grupę *fideles* i *amicis* („zaufanych” i „przyjaciół”) seniora, którzy za swą posługę otrzymywali wynagrodzenie (*lenno*), początkowo w postaci ruchomości (np. uzbrojenia), potem zazwyczaj ziemię. Sam obyczaj uległ wkrótce rytualizacji w postaci hołdu *lennego*, który stanowił zewnętrzną manifestację stosunku wierności i przyjaźni między seniorem a wasalem.

Teoretycznie układ *lenny* obowiązywał do śmierci jednej ze stron, aczkolwiek mógł zostać zerwany na skutek niedotrzymania przez jedną z nich warunków układu (*felonia*). W praktyce szybko ustalili się zwyczaj, że zarówno *lenno*, jak i stosunek *lenny* dziedziczy się z ojca na syna, a w końcu także w linii żeńskiej.

Stanowiło to zaprzeczenie całego systemu, który w założeniu miał gwarantować jak największą siłę wojskową – lenno stanowiło podstawę majątkową pozwalającą wasalowi zdobyć uzbrojenie. Grupa lenników jednego seniora tworzyła zgromadzenie równych (parów), którzy mieli prawo rozstrzygać wzajemnie kwestie związane z funkcjonowaniem stosunku lennego.

W realizacji dzisiejszego tematu oprócz informacji zawartych w podręczniku, platformie edukacyjnej MEN pomocna będzie analiza materiału audiowizualnego:

Społeczeństwo i gospodarka średniowiecznej Europy -
<https://www.youtube.com/watch?v=nBKO7JbicYw>

Zadanie domowe

Opisz system zależności wynikających z drabiny feudalnej.